

Ο ΑΝΤΖΕΛΟ ΜΠΕΟΛΚΟ (1501—1542), ο νόθος γιός ενός γιατρού στην Πάδοβα, ήταν τόσο χωρατατζής που δίκαια του κόλλησαν το παρατσούκλι «Ρουτζάντε», όνομα ενός κωμικού ήρωά του, που τούμεινε για όλη του τη ζωή. Πρίν γεννηθεί ακόμα ο «Ρουτζάντε», η Ιταλία άρχισε να σπαράζεται από πολέμους που κράτησαν από το 1494 — 1539 και ατάφεραν να κλονίσουν την ενετική δημοκρατία. Από τον πόλεμο αυτό, εκείνοι που σίγουρα δίνονταν κερδισμένοι, ήταν οι φτωχοί αγρότες που ξεπρωτάθηκαν και κατάφυγαν στην πόλη, αγωνιζόμενοι να επιδιώσουν όπως — όπως με κουτοπονηριές, με μικροκλεψίες, κάνοντας με ένα λόγο ό,τι τους ήταν δυνατό για να κερδίσουν το φωμί τους. Και για να ινέξουν τούτη τη χαμοζωή, κάναν και τη συνειδητή τους λίστιχο. Όπως αποδείχνουν ιστορικά στοιχεία, εκείνα τα χρόνια των πολέμων, στη Βενετία μόνο 11.000 γυναίκες φτωχών χωρικών που έγιναν πηρέτες και δαστάζοι σε άφεντάδες, είχαν δηλωθεί σαν πόρνες.

Έτσι λοιπόν, στην παρακμάζουσα δημοκρατία ο έρωτας και το χρήμα ήταν το κύριο ενδιαφέρον στην καθημερινή ζωή και φυσικά στη διασκέδαση, στο θέατρο. Η θεατρική παράδοση της λατινικής κωμωδίας συνεχίστηκε μετά τον Αρίστω, με τον Πλάυτο και τους μιμητές του, τον Μακιαβέλλι κι άλλους που έγραφαν φωμαντικές κωμωδίες με πλούσιο σατιρικό στοιχείο. Ανάμεσα σ' αυτούς και στους επιγόνους τους, που τόνωμά τους συνδεθήκη με την παρακμή της Ιταλικής κωμωδίας, βρίσκεται ο Μπεόλκο. Καλ-

«Λά Μοσκέτα»

λιεργημένος, πνευματώδης, χωρατατζής, θα διασκεδάσει με 10 κωμωδίες του τους άφεντάδες της Πάδοβας, μά ίσως και το λαό στα υπαίθρια παζάρια. Η κωμωδία του «Λά Μοσκέτα» πρέπει να γράφτηκε ανάμεσα στο 1520—28 κι ο τίτλος της σημαίνει την επιτηδευμένη γλώσσα που τη χρησιμοποιεί κι ο φουκαράς ο αγρότης που ζει στην πόλη. Μια γλώσσα που λειτουργεί σατιρικά σε βάρος και του ίδιου μά και του περιβάλλοντος που ζει. Ο Μπεόλκο στη «Μοσκέτα» του, βάζει αυτό το γλωσσικό ιδίωμα στο στόμα του κωμικού ήρωά του, του φτωχοαγρότη Ρουτζάντε (που τον υποδύονταν ο ίδιος ο συγγραφέας). Θέμα της κωμωδίας του, οι έρωτες-δουλιές της γυναίκας του Ρουτζάντε και οι κατεργαριές που κάνει για να επιδιώσει και να κρατήσει το μόνο που του ανήκει — τη γυναίκα του.

Οι επιδράσεις του Πλάυτου στο έργο του Ρουτζάντε είναι φανερές στο μύθο και στην πλοκή. Όμως ο συγγραφέας πόνει και πιο πέρα, στη ρεαλιστική — μέσω της σατίρας — απεικόνιση της ζωής, των ήθων και των ήθιμων, που την αναπλάθουν πρόσωπα ζωντανά, με όλα τα διακριτικά της τάξης που εκπροσωπούν, πρόσωπα που αποκαλύπτουν το χαρακτήρα τους με αυθορμησιά και ειλικρίνεια

μέσα στην εξέλιξη του μύθου. Ο Ρουτζάντε μαζί με τη γυναίκα του Μπετία είναι οι μοχλοί της δράσης. Ο Μενάτο, είναι ο κουμπάρος που, με τα λεφτά του και την ισχύ του μηχανεύεται να αρπάξει την παλιά του ερωμένη Μπετία, από τον άντρα της. Ο Τονίνο, ο χαροκόπος φευοπαλληκαράς στρατιώτης επωφελείται από τη θηλυκιά ελαστικότητα της Μπετίας κι από την αφέλεια κι άνοχη του Ρουτζάντε.

Ο Ρουτζάντε με τις μικροκλεψίες του, τα φέματά του, τις δειλίες του και τις φανταστικές παλληκαριές του, με την άγνοια του μή χάσει τη γυναίκα του, με την εύπιστία του στον κουμπάρο και στη θηλυκιά υποκρισία της Μπετίας, μετατρέπεται σε ένα πρόσωπο τραγελαφικό, θύμα μιάς κοινωνίας με ανισότητα, καταπίεση και χαλασμένα ήθη.

Ο Γ. Λοζάνης σκηνοθέτησε την παράσταση με φαντασία και ρυθμό, προσδίδοντάς της στοιχεία από την Κομμέντια Ντέλ Άρτε, το σύγχρονο γκροτέσκ και τη φάρσα.

Τα πρόσωπα βγαίνουν μέσα από την παράσταση γραφικά, με γλαφυρή διαύγεια, υφαίνοντας με αρμονικό κι ένιαίο ύφος τον αυτόσχεδιασμό, τη μπουφόνικη μούτα, τη μίμικη κίνηση και τη σύμβα-

ση της κωμικής παρεξήγησης. Σ' αυτό το επιτυχημένο σύνολο συμβάλλουν με τις ωραίες έρμηνείες τους και οι πέντε ήθοποιοί.

Ο Γ. Αρμένης έχει τόσο άσπρημέτες κινητικές δυνατότητες και τόσο πηγαίο κωμικό ένστικτο που δύσκολα συναντιώνται στο θέατρο. Απολαυστικός, στα μίμικά του, άμεσος στα κωμικά του, τραγικός στα παθήματά του, πραγματοποιεί μια ακόμα έρμη νευτική επιτυχία.

Ο Γ. Μόρτζος, κληθωρικός, άμεσος, έκφραστικός στο ρόλο του κουμπάρου Μενάτο, προβάλλει σά φηγούρα του Βοσκάκιου. Ο Α. Θεοδωρακόπουλος δημιουργεί μια έξοχη φηγούρα στον Τονίνο. Με αίσθηση του κωμικού και ρεαλιστικού υπογραμμίζει όλα εκείνα τα στοιχεία που απαιτούνται για τη γελοιογράφηση του φανφαρόνου φευοπαλληκαρά στρατιώτη. Η Ε. Αγουσάκη έδωσε περισσότερο σχηματικά παρά άμεσα τη γραφική χυμώδη Μπετία. Ο Κ. Χαλκιάς με χιούμορ και με έκφραστική απλότητα αποδίδει τον Πρόλογο και το Έπιμύθιο του έργου, που και τα δυό σχολιάζουν άμεσα στο κοινό, τη δράση και τους χαρακτήρες.

Η μετάφραση του Κ. Σκαλιώρα έχει όλα τα θεατρικά χαρίσματα που απαιτεί μια τέτοια κωμωδία. Το σκηνικό του Δ. Φωτόπουλου με τη γραμμική λιτότητά του ανάγει το σκηνικό χώρο στην εποχή της Κομμέντια Ντέλ Άρτε, ενώ με τα λάμπιόνια του προσηνείου δίνει στην παράσταση τη διάσταση του τσίρκου. Τα κοστούμια του είναι επίσης καλή δουλειά.

ΘΥΜΕΛΗ